

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
менеджменту, логістики
та інновацій
Протокол № 2 від 31.08.2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

ОСНОВИ НАУКОВО-АНАЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань **07 "Управління та адміністрування"**
Спеціальність **073 "Менеджмент"**
Освітній рівень **перший (бакалаврський)**
Освітня програма **"Менеджмент організацій і адміністрування"**

Статус дисципліни **обов'язкова**
Мова викладання, навчання та оцінювання **українська**

Розробник:
д.е.н., професор

підписано КЕП

Марина МАРТИНЕНКО

Завідувач кафедри
менеджменту, логістики
та інновацій

Олена ЯСТРЕМСЬКА

Гарант програми

Марина ПАСЬКО

Харків
2023

ВСТУП

Сучасні економічні умови підвищують роль науки в прийнятті управлінських рішень. Тому майбутній фахівець з менеджменту повинен володіти значним рівнем теоретичних знань і практичних навичок щодо проведення наукових досліджень та ефективної організації. Керівник повинен вміти самостійно організовувати свою дослідницьку діяльність, а також знати, як реалізувати отримані знання на практиці. Сучасному менеджеру необхідний досвід формування наукового потенціалу компанії, що супроводжується підбором і підготовкою висококваліфікованих кадрів. Така діяльність також зумовлює необхідність застосування наукового підходу.

Навчальна дисципліна "Основи науково-аналітичних досліджень" є обов'язковою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня освітньої програми менеджмент організацій і адміністрування.

Метою дисципліни є засвоєння системи знань з теоретико-методичними основами, практичними навичками організації наукових досліджень та впровадження їх у діяльність підприємств.

Завданнями дисципліни є:

оволодіння науковими методами збирання, аналізу інформації та обґрунтування результатів дослідження;

формування у здобувачів навичок написання наукових робіт.

Об'єктом навчальної дисципліни є процес організації науково-аналітичних досліджень.

Предметом навчальної дисципліни є методологія науково-аналітичних досліджень і методика здійснення досліджень конкретних проблем економіки на основі загальнонаукових та емпіричних наукових прийомів, що дає можливість досліджувати економічні та соціальні процеси у їх спорідненості, відмінності та історичному аспекті.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
РН 2	ЗК 2
РН 3	ЗК 9, ЗК 10
РН 6	СК 10
РН 11	ЗК 3
РН 16	ЗК 9

де, ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу.

ЗК9. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.

СК10. Здатність оцінювати виконувані роботи, забезпечувати їх якість та мотивувати персонал організації.

РН2. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

РН3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.

РН6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.

РН11. Демонструвати навички аналізу ситуації та здійснення комунікації у різних сферах діяльності організації.

РН16. Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи методології науково-аналітичної діяльності

Тема 1. Основні категорії науки.

1.1. Наука як особлива форма людської діяльності.

1.2. Система наукових знань. Наукова діяльність.

1.3. Основний продукт, головна мета та функції науки. Виникнення науки та її еволюція.

Тема 2. Теоретичні основи науково-аналітичних досліджень.

2.1. Поняття та його суттєві ознаки. Обсяг поняття. Зміст поняття. Родові та видові поняття. Операції з поняттями.

2.2. Визначення та класифікація понять. Правила класифікації. Поняття, особливості, цілі та завдання науково-дослідної роботи.

2.3. Науковий напрям. Тема дослідження. Вибір теми дослідження та розробка робочої гіпотези. Основні форми науково-дослідної роботи. Керівництво, планування та облік науково-дослідної роботи

Тема 3. Технологія роботи з інформацією (частина 1).

3.1. Класифікація інформаційного забезпечення наукових досліджень. Необхідність вивчення літератури.

3.2. Типологія науково-технічних документів. Складання бібліографії.

3.3. Технологія читання, повільне та швидке читання. Послідовність читання.

Тема 4. Технологія роботи з інформацією (частина 2).

4.1. Розуміння тексту. Анотація. Витяг. Конспект.

4.2. Науковий огляд. Етапи роботи з науковою літературою.

4.3. Цитування. Пошук інформації в Інтернеті, пошукові системи. Технологія пошуку.

Тема 5. Методи і моделі наукових досліджень.

5.1. Поняття та класифікація методів дослідження. Загальнонаукові методи: аналіз, синтез, дедукція, індукція, аналогія, моделювання, абстрагування, ранжування, конкретизація, системний аналіз. Методи встановлення причинних зв'язків. Методи емпіричного дослідження: спостереження, порівняння, експеримент.

5.2. Методи теоретичного дослідження: абстрагування, ідеалізація, формалізація, узагальнення, експеримент. Моделі та моделювання. Поняття моделі. Типи моделей.

5.3. Етапи моделювання. Економіко-математичне моделювання. Вимоги до моделей: повнота, висока ефективність, мала розмірність, простота, низькі витрати, точність

Змістовий модуль 2. Технології проведення науково-аналітичних досліджень.

Тема 6. Види науково-аналітичних досліджень та основні етапи їх проведення.

6.1. Сутність і зміст навчально-дослідної роботи здобувачів. Розрізнення навчально-дослідної та науково-дослідної роботи студентів. Напрями організації НДРС.

6.2. Форми організації та проведення НДРС в університеті. Конкурс дипломних робіт: організація та порядок проведення. Конкурс наукових робіт: організація та порядок проведення. Мета, завдання та умови огляду-конкурсу звітів про виконання програми практики.

6.3. Зміст роботи наукових гуртків. Форми роботи наукового гуртка. Управління науковим гуртком.

Тема 7. Планування науково-аналітичного дослідження та

формування команди виконавців наукового проекту.

7.1. Загальні вимоги до структури та оформлення науково-дослідної роботи. Реферат наукового звіту. Цілі представлення результатів науково-дослідної роботи.

7.2. Форми представлення результатів досліджень: монографія, дисертація, науково-дослідний звіт, наукові статті, доповіді на конференціях.

7.3. Вимоги до наукових статей. Тези доповіді. Відмінні особливості доповіді та статті.

Тема 8. Проведення науково-аналітичного дослідження та обґрунтування достовірності його результатів

8.1. Основні етапи проведення науково-аналітичного дослідження

8.2. Обґрунтування достовірності результатів

Тема 9. Формування аналітичних звітів за результатами наукових досліджень.

10.1. Види звітів

10.2. Структура наукового звіту

10.3. Затвердження звіту та його реєстрація

Тема 10. Презентація результатів наукових досліджень.

10.1. Доповідь про роботу. Системні елементи наукової дискусії. Об'єкти та суб'єкти наукової дискусії. Види наукової дискусії. Стратегія і тактика спору. Прийоми пошуку істини. Способи аргументації в науковій дискусії.

10.2. Вимоги до оратора. Оцінювання виступу.

10.3. Підготовка наукових матеріалів до друку. Особливості та проблеми оцінки ефективності науково-дослідної роботи. Резерви та шляхи підвищення ефективності науково-дослідної роботи.

Перелік практичних (семінарських) та / або лабораторних занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) та / або лабораторних занять / завдань

Назва теми та завдання	Зміст
Тема 1. Завдання 1.	Доповідь про відоме наукове дослідження
Тема 2. Завдання 2.	Вибір напрямку та теми наукового дослідження
Тема 3. Завдання 3.	Аналіз ключових понять дослідження
Тема 4. Завдання 4.	Побудова діаграми за результатами аналізу ключових понять

Тема 5. Завдання 5.	Формулювання мети, об'єкту, предмету та завдань дослідження
Тема 6. Завдання 6.	Аналіз підходів до класифікації основних категорій дослідження
Тема 7. Завдання 7.	Контрольна робота 1
Тема 8. Завдання 8.	Формулювання проблеми та гіпотези щодо її вирішення
Тема 9. Завдання 9.	Визначення показників для аналізу стану проблеми
Тема 10. Завдання 10-14	Розробка анкети та проведення опитування респондентів. Пропозиції щодо удосконалення та новизна дослідження. Контрольна робота 2. Презентація результатів дослідження

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми	Зміст
Тема 1 - 8	Вивчення лекційного матеріалу
Тема 1 - 8	Підготовка до практичних занять
Тема 1 - 10	Виконання індивідуального науково-дослідного завдання
Тема 10	Підготовка презентації результатів науково-дослідної роботи

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) та / або лабораторних занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні (лекція (Тема 1, 2, 3, 4), проблемна лекція (Тема 5, 6, 7, 8, 9, 10).

Наочні (демонстрація (Тема 1-10)).

Практичні (практична робота (Тема 1 – 10), презентація (Тема 10), анкетування (Тема 10).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

– для дисциплін з формою семестрового контролю залік: **максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума – 60 балів.**

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формі диференційованого заліку. Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час заліку – 100 балів. Мінімальна сума, за якою залік вважається складеним – 60 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається:

– для дисциплін з формою семестрового контролю залік – сумуванням всіх балів, отриманих під час поточного контролю.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: Поточний контроль: індивідуальне науково-дослідне завдання та його презентація (20 балів), письмові контрольні роботи (20 балів), завдання та лабораторні роботи за темами (50 балів), поточні презентації (10 балів).

Семестровий контроль: залік

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Гуторов О.І. *Методологія та організація наукових досліджень* : навч. посібник / О. І. Гуторов; Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва – Х.: ХНАУ, 2017. – 272 с.

2. *Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація)* : навч. посібник / За ред А. А. Мазаракі. – 2-ге вид. Допов. – К. : КНТЕУ, 2011. – 296 с.

3. Методологія наукових досліджень [Текст] / Навчальний посібник Антонюк В.С., Полонський Л.Г., Аверченков В.І., Малахов Ю.А. Методологія наукових досліджень Навчальний посібник. – К.: НТУУ „КПІ”, 2015. – 274 с.

Додаткова

6. Грищенко І. М. Основи наукових досліджень : навч. посібник / І. М. Грищенко, О. М. Григоренко, В. А. Борисейко. – К. : КНТЕУ, 2001. – 186 с.

7. Єріна А. М. Методологія наукових досліджень / А. М. Єріна, В. Б. Захожай, Д. Л. Єрін. – Київ : Центр навчальної літератури, 2004. – 212 с.

8. Клименюк О. В. Методологія та методи наукового дослідження : навч. посібник / О. В. Клименюк. – К. : Міленіум. – 234 с.

9. Системний аналіз та моделювання процесів управління: монографія / В. С. Пономаренко, Т. С. Клебанової, Л. С. Гур'янової. – Братислава-Харків, ВШЕМ – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. - 288 с.
<http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/23803>

10. Стеченко Д. М. Методологія наукових досліджень : підручник / Д. М. Стеченко. – К. : Знання, 2007. – 317 с.

11. Філіпенко А. С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій: Навчальний посібник / А. С. Філіпенко. – Київ : Академвидав, 2005. – 208 с.

12 . Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. – Київ : Знання, 2006. – 307 с.

12. Моделі системного аналізу в управлінні економічними процесами: монографія / за ред. В. С. Пономаренко, Т. С. Клебанової, Л. С. Гур'янової. – Братислава-Харків, ВШЕМ – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. - 476 с. .
<http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25931>

Інформаційні ресурси

13. Електронні каталоги інформаційних ресурсів. – Режим доступу : <http://www.analitik.ru>

14. Інформаційно-пошукова система. – Режим доступу : <http://inpos.com.ua>

15. Державна служба статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

16. Посилання на курс на ПНС <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=8190>